

Plenum

Tisdag 24.11.2020 kl. 14.00—19.03

7. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 25 kap. 9 § i strafflagen

Regeringens proposition RP 226/2020 rd

Remissdebatt

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till lagutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

16.00 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia. Laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentehtäjä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Värderade talman! I propositionen föreslås en ändring av strafflagen. Bestämmelsen om åtalsrätt för olaga hot ändras enligt förslaget så att gärningen hör under allmänt åtal om olaga hot riktas mot en person på grund av personens arbetsuppgift och gärningsmannen inte hör till arbetsplatsens personal. Åklagaren får väcka åtal för olaga hot även om gärningen har riktat sig mot en person på grund av personens offentliga förtroendeuppdrag.

Erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa palvelu- ja asiakaskohtaamisissa on enenevässä määrin tapahtunut työntekijään kohdistuvaa uhkailua. Esityksen mukaan syyttäjä saa nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, jos teko on kohdistunut henkilöön esimerkiksi asiakaspalvelu- tai hallintotehtävissä, terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä, kaupallisessa työssä, opetustehtävissä tai oikeus- ja poliisihallinnossa. Säännös koskisi myös muun muassa tutkijoihin, toimittajiin tai taiteilijoihin kohdistuvaa uhkailua. Merkitystä ei olisi sillä, onko laitton uhkaus tehty uhrin työpaikalla vai esimerkiksi sähköpostitse tai sosiaalisessa mediassa.

Arvoisa puhemies! Julkinen keskusteluilmapiiri erityisesti sosiaalisessa mediassa on koventunut. Poliitikkoihin, toimittajiin ja tutkijoihin kohdistuu uhkailua, jonka taustalla voi olla myös pyrkimystä estää heitä ja heidän ajatusmaailmansa jakavia käymästä yhteiskun-

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

nallista keskustelua. Näissä tilanteissa uhkailu ei ole yksityisasia, ja siksi laittoman uhkauksen säätäminen virallisen syytteen alaiseksi näissä tilanteissa on perusteltua.

Arvoisa puhemies! Kaikenlainen maalittaminen ja uhkailu on otettava erittäin vakavasti. Koko yhteiskuntajärjestyksemme rakentuu sen varaan, että viranomaiset ja tuomioistuinten voivat toimia vapaasti, ettei hoitotyössä ja asiakaspalvelussa työskentelevien tarvitse sietää häirintää ja uhkailua ja että poliitikot uskaltavat sanoa mielipiteensä ja toimittajat uskaltavat tutkia herkkiä aiheita. Siksi tämä lakiesitys on äärimmäisen tärkeä. Laittoman uhkauksen syyteoikeuden laajentaminen parantaa uhrin asemaa ja viranomaisten mahdollisuuksia puuttua siihen. Lainmuutos tähdentää sitä, ettei ole hyväksyttävää uhata työtehtävissä tai julkisessa luottamustehtävässä olevaa väkivallalla tai muulla rikoksella. Muutos voi myös osaltaan vähentää julkisessa keskustelussa ja erityisesti sosiaalisessa mediassa esiintyviä laittomia uhkauksia.

Esitys toteuttaa osaltaan hallitusohjelman tavoitetta puuttua nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Esitetty uudistus sai lausuntokierroksella vahvaa kannatusta. Tämä uudistus siis tulee olemaan enemmän kuin tarpeen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2021. — Kiitos.

16.04 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri! Hallitus esittää laittoman uhkauksen muuttamista virallisen syytteen alaiseksi, jos laitton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi tai hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Haluan antaa kaiken tukeni tälle esitykselle, joka on ehdottoman tärkeä. Se on askel oikeaan suuntaan yhteiskunnan toimivuuden takaamisessa. Tämä esitys antaisi lisätyökaluja työtehtävissä ja julkisissa luottamustehtävissä toimiviin kohdistunutta maalittamista vastaan ja parantaisi samalla uhriksi joutuneiden asemaa.

Viranomaisiin on heidän virkatoimiensa johdosta kohdistettu väkivallalla uhkailua lisääntyvässä määrin, ja nykykehityksellä tämä ilmiö tuskin ainakaan on lievenemässä. On meidän kaikkien etu, että viranomaisorganisaation luotettavuutta, puolueettomuutta ja toimintakykyä puolustetaan. Mikäli yksittäistä viranomaista uhkaillaan ja pyritään näin vaikuttamaan hänen toimintaansa tai päätöksentekoon, on mielestäni täysin perusteltua, että syyttäjät saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta ilman erillistä asianomistajan rangaistusvaatimusta. Sama pätee myös julkisissa luottamustehtävissä toimiviin. Kyse on lopulta yksilöä suuremmasta asiasta: kyse on tilanteesta, jossa pyritään vaikuttamaan epäasiallisesti demokraattisen yhteiskunnan keskeisiin perustoimintoihin, ja tällöin on täysin selvää, että yhteiskunnan pitää myös puuttua asiaan.

Yhteiskunnallisen vaikutuksen lisäksi kyse on tietysti myös yksilötasolla suuresta ongelmasta, mitä emme saa sivuuttaa. Kyse on lopulta myös näiden ihmisten omasta hyvinvoinnista. Mielestäni ei ole kohtuutonta vaatia, että nämä ihmiset saisivat hoitaa tehtäviään ilman väkivallalla tai muilla rikoksilla uhkailua. Tai jos näin tapahtuu, ei rikosprosessin aloittamisen pitäisi olla yksin heidän harteillaan. Pahimmassa tapauksessa uhri — tilanteen eskaloitumista tai jopa kostoja peläten — jättää tämän tekemättä eikä juttua koskaan päästä edes tutkimaan. Kyse ei ole yksityisasiasta, joten vastuuta ei saa jättää yksittäiselle henkilölle.

Arvoisa puhemies! Tästä teemasta keskusteltaessa usein nostetaan esiin myös sananvapaus. Sananvapaus on yksi keskeisistä perus- ja ihmisoikeuksista, tämä on täysin selvää. Valitettavasti yhtä selvää ei aina tunnu olevan, ettei sananvapaus ole kuitenkaan raja-

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

tonta. Sananvapauteen ja sen rajoittamiseen liittyy aina punninta eri oikeuksien välillä, eikä pidä myöskään luoda mielikuvaa, että tämänkaltaisilla esityksillä haluttaisiin rajoittaa tarpeettomasti sananvapautta. Ihmisillä on nyt ja myös jatkossa aina oikeus antaa kovaakin palautetta. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että esim. väkivallalla uhkailu olisi hyväksyttävää. Se ei ole sitä missään tapauksessa.

Vaikka sananvapautta pitää kunnioittaa, sen varjolla ei pidä unohtaa muita perusoikeuksia. Esimerkiksi perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu, mistä pääsemmekin seuraavaan huomiooni. Vaikka kannatan tätä aloitetta ja sen tavoitetta, ei tämä ole kuin ensimmäinen askel oikeaan suuntaan. Lisätoimia tarvitaan, sillä kyse on lopulta varsin laajasta ilmiöstä, johon ei pelkällä laittoman uhkauksen syyteoikeuden muutoksella pystytä puuttumaan.

Mielestäni vastaavanlaisissa tilanteissa olisi, vähintään, syytä muuttaa myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen, kunnianloukkaus ja myös viestintärauhan rikkominen yleisen syytteen alaisiksi rikoksiksi. Myös maalittamisen täsmällisempi määrittely omana tunnusmerkistönään olisi mielestäni tarpeellista.

Hallituksen esityksen ollessa lausuntokierroksella vastaavanlaisia huomioita tuli myös laajalti eri asiantuntijoiden osalta. Suunta on oikea, mutta ei vielä riittävä. Ymmärrän, että kyse on hankalasta kokonaisuudesta, mutta näitä toimia on tehtävä. Rajanvedossa ja määritelmässä voi tulla vastaan haasteita, mutta se ei ole syy jättää asioita tekemättä. Meidän on turvattava, että tärkeää työtä tekevät viranomaiset ja julkisissa luottamustehtävissä toimivat henkilöt saavat tehdä työnsä ilman uhkailua ja muuta järjestelmällistä häirintää. — Kiitos.

16.09 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite on hyvä, ja sitä on miellyttävä ottaa vastaan, koska nyt ollaan avattu se ovi, että tämä voi sitten jatkossa vielä kehittyä. On oikein, että henkilöillä, jotka tekevät työtään, ja monesti vielä sellaisilla henkilöillä, jotka tekevät työtään yhteiskunnan hyväksi auttaen, pelastaen, koettaen kantaa vastuuta koko yhteisöstä luottamustehtävissä tai töissä, pitää olla turva ja rauha tehdä työtään ilman pelkoa ja uhkailua.

Toisaalta katson ainakin henkilökohtaisesti, että suojan pitäisi olla kaikilla samantasoinen. Jokaisella suomalaisella pitää olla yhtäläinen oikeus siihen lain suomaan turvaan. Otamme vaikka tilanteen, missä ihminen on asettunut ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa tai eduskuntavaaleissa vailla minkäänlaista asemaa vielä siinä tilanteessa: hän joutuu vetäytymään pelon vuoksi, uhkailujen vuoksi omasta ehdokkuudestaan eikä kykene toimimaan, niin kuin tässä yhteiskunnassa pitäisi olla, tuoden omia asioitaan, omia näkemyksiään esille. Se tästä vielä puuttuu, ja kuten tuossa edellisenkin edustajan puheenvuorossa hyvin tuotiin esille, meillä on vielä edellytettävä toimenpiteitä.

Yhtä lailla sen rajan vetäminen siihen, missä ja minkälaista puhetta pidetään: Pidetään kiinni sananvapaudesta nimenomaan niin, että jos uhkailut estävät ihmisen sananvapautta sen vuoksi, että hän joutuu pelkäämään, niin se on ilman muuta pois kitkettävä, mutta emme voi kuitenkaan tehdä sitä, että tämä keikahtaisi jotenkin toisinpäin niin, että meidän pitää lähtökohtaisesti punnita joka ainoa sanamme. Kyllä sitä kritiikkiä ja arvostelua pitää pystyä antamaan ja oma mielipiteensä esittämään. Se, minkälaisia kuvauksia ja vertauksia käyttää, on toki sitten jokaisen oma asia, ja siinä kohtaa jos mielipiteet osoittavat sitä, että se on tarkoituksellista henkilön taustan tai mielipiteitten vuoksi ja siihen sisältyy uhkaa, niin sellaista ei saa tehdä.

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

Mitä tulee maalittamiseen, niin on hyvä, että se tässä keskustelussa ainakin tulee nyt esille, mutta se vaatii vielä enemmän ja pidempiaikaista harkintaa taikka selkeyttä siihen, mitä se sitten mahdollisesti onkaan.

On hyvä, että tämä asia nyt etenee, ja niin kuin sanoin alussa, sitä kautta ovi on nyt auki asioiden parempaan suuntaan kehittämiseksi.

16.12 Mia Laiho kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministeri Henrikssonille tästä lakiesityksestä, jossa ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia niin, että laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä muutetaan niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjää saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Arvoisa puhemies! Meillä on paljon työntekijöitä, jotka tekevät tärkeää työtä, muun muassa poliisi, ensihoitajat, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, vankiloiden henkilökunta ja myös luottamushenkilöt. Heidän on pystyttävä tekemään työtään rauhassa, ja heillä on myös oikeus fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen. Tämä lakiesitys antaisi lisätyökalun ja tukea työntekijöille, virkamiehille ja luottamushenkilöille. Se on myös osoitus siitä, että heidän työnsä arvostetaan ja heidän asemaansa arvostetaan ja heitä ei jätetä tilanteessa yksin, jos tällaista tapahtuu. Ja tällä lailla on myös tärkeä ennalta ehkäisevä vaikutus. Tietoisuus siitä, että siitä voi saada syytteen, varmasti myös nostaa kynnystä erilaisille uhkauksille.

Tällä lailla on yhteiskunnallisia vaikutuksia. Luonnollisesti meillä täytyy työntekijöiden ja virkamiesten pystyä tekemään työtä ja myös poliittisten päättäjien tuomaan esille asioita, mutta samalla meidän tietenkin pitää huolehtia siitä, että meillä toteutuu sananvapausoikeus. Tällaisella uhkauksella on myös merkittäviä yksilötason vaikutuksia, joitten laajuutta ei pystytä edes ennalta arvaamaan. Kyse ei ole vain yksittäisestä uhkauksesta, vaan sen vaikutukset ovat moninaiset. Ja sen takia on erittäin tärkeää, että tämä laki saadaan tänne eduskuntaan ja päästään sitä käymään läpi.

16.15 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Pelko estää tällä hetkellä monia ihmisiä osallistumasta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Pelko ohjaa sitä, mistä ylipäättään käydään keskustelua ja ketkä siihen osallistuvat. Pelko estää ihmisiä asettumasta ehdolle vaaleissa. Pelko lamaannuttaa. Pelko hiljentää. Pelko tuntuu koko kehossa.

Arvoisa puhemies! Monesti sanotaan, ettei pelolle tule antaa valtaa. Olen miettinyt tuota sanomaa usein. Miltä se tuntuu ihmisestä, joka jatkuvasti joutuu pelkäämään, minkälaisista palautetta hänen yhteiskunnallinen osallistumisensa saa aikaan? Olenko jotenkin hauras ja heikko, jos tunnen pelkoa kymmenien ja kymmenien solvaavien vihaviestien keskellä ja niiden jälkeen, joissa revitään koko naiseuteni kappaleiksi, uhkaillaan ja viedään ihmisarvo? Eikö pikemminkin ole niin, että tämän yhteiskunnan pitäisi pystyä suojelemaan jokaisesta yksilöstä niin, ettei kenenkään tarvitsisi pelätä yhteiskunnallisen aktiivisuuden edessä? Ei voi olla pelkästään yksittäisistä henkilöistä kiinni, pystytäänkö pelko kääntämään voimavaraksi ja astumaan sen yläpuolelle.

Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä oleva rikoslain muuttaminen koskien laitonta uhkausta on itse asiassa pieni täsmäkorjaus mutta symbolisesti erittäin merkittävä. Se antaa signaalin siitä, että kasvava vihapuhe on meidän kaikkien kollektiivisen vastuun alla. Ei ole enää uhrista itsestään kiinni, lähtee hän viemään eteenpäin häneen kohdistunutta lai-

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

tonta uhkausta. Esityksen mukaan laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko olisi kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Tämä hallituksen esitys on erittäin tervetullut tilanteessa, jossa julkinen keskusteluilma-
piiri on erityisesti sosiaalisessa mediassa koventunut. Uhkailu on vakava uhka demokraat-
tiselle oikeusvaltiolle. On tärkeää, että lainsäädännöllä nyt puututaan siihen, ettei laitto-
man vihapuheen vastustaminen jää vain uhrin harteille. Moni ei edes tiedä, kuinka monet
ammattiryhmät joutuvat jokapäiväisessä työssään sietämään systemaattista vihapuhetta ja
maalittamista. Esimerkiksi poliisit, tutkijat, sosiaalivälikelijät, syyttäjät ja tuomarit joutu-
vat yhä useammin uhkailun ja maalittamisen kohteiksi. Tämä on erittäin vaarallista koko
demokratian toimivuuden kannalta, sillä maalittamisella pyritään puuttumaan vakavalla ta-
valla viranomaistoimintaan mutta myös päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei edes tämä lakiesitys riitä, kun toi-
mimme kasvavaa viharikollisuutta vastaan. Tarvitsemme laajasti muitakin keinoja ja koko
lainsäädännön tarkastelua muun muassa maalittamisen kriminalisoinnin edistämiseksi.
Usein kaikki viharikollisuuden muodot eivät edes ole tuttuja viranomaisille, ja siksi asian
tiimoilta tarvitaan paljon koulutusta. On myös niin, että monesti vihapuhetta ja viharikol-
lisuutta joutuvat kohtaamaan erityisesti ne ryhmät, jotka ovat jo lähtökohtaisesti haavoit-
tuvassa asemassa, muun muassa erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat. Kaikilla ihmisillä ei
ole myöskään samoja resursseja suojautua vihapuhetta vastaan. Siksi tarvitsemme lainsää-
dännön muuttamisen ohella myös resursseja viranomaistyöhön, osaamisen lisäämistä ja
koulutusta.

Tällä hetkellä vain harva uskaltaa tai jaksaa viedä eteenpäin tapauksia, jotka täyttävät
laittoman uhkauksen kriteerit. Taustalla on usein toivottomuus siitä, ettei rikosilmoitus
kuitenkaan johda mihinkään, tai pelko siitä, että ilmoitus synnyttää uuden vihapuhe- ja
maalittamiskierteen. Myös tästä syystä hallituksen esitys on niin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Meidän kaikkien vastuulla on toimia pelkoa vastaan. Pelko ei ole yk-
sityisasiä. Meidän vastuullamme on suojella demokratiaa vihalta ja vaalia sananvapautta,
joka ikinen päivä. — Kiitos.

16.21 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Jokaisella tulisi olla oikeus tehdä työtään tai
toimia julkisessa luottamustoimessa vailla minkäänlaista asiatonta häirintää tai pelkoa. Ke-
nenkään ei tulisi joutua työssään kohtaamaan väkivallalla tai rikoksella uhkaamista — ei
kenenkään, ei missään ammatissa tai toimessa. Silti moni joutuu. Nyt esitetty muutos te-
hostaisikin sekä yhteiskunnan että työnantajan reagointimahdollisuuksia työtehtävissä ja
julkisissa luottamustehtävissä toimiviin kohdistunutta uhkailua ja maalittamista vastaan ja
parantaisi näin uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa.

Tämä hallituksen esitys onkin tärkeä osa isompaa, kunnianhimoista tavoitetta puuttua
nykyistä vahvemmin häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen. On selvää, että viranomais-
ten ja meidän poliittisten päättäjien toimia tulee voida arvostella ja niistä keskustella julki-
sesti, mutta on myös selvää, ettei julkinen arvostelu ole sama asia kuin laittoman uhkauk-
sen kaltaiset ääri-ilmiöt. Minkäänlaisen uhan luominen ei ole palautteen antamista tai toi-
sen työn arvioimista, eikä se sellaiseksi muutu, vaikka se pyrittäisiin verhoilemaan sanan-
tai mielipiteenvapauden taakse. Hallitus ei siis ole toteuttamassa näitä edellä mainittuja pe-

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

rusoikeuksia loukkaavaa lakiuudistusta vaan nimenomaan turvaamassa esimerkiksi tänäänkin kentällä tärkeää työtä, viranomaistehtäviä tai muita aloja hoitavien ammattilaisten rauhaa tehdä sitä työtä meidän kaikkien ja tämän yhteiskunnan hyväksi.

Maalittamisen määrittely ja siihen puuttuminen on kyllä vaikeaa, mutta se ei kuitenkaan saisi olla koskaan este sille, ettei tähän ilmiöön nyt vihdoinkin pyritäisi puuttumaan ja nopeasti. Maalittaminen on aina vakava uhka demokraattiselle oikeusvaltiolle, kuten olemme tänäänkin jo tässä salissa aikaisemmissa puheenvuoroissa kuulleet. Yhteiskunnan tulee onnistua antamaan selkeä viesti siitä, että maalittamiseen ja kaikenlaiseen uhkailuun suhtaudutaan vakavasti eikä niitä hyväksytä missään tilanteessa. Tällä hallituksen esityksellä viestitäänkin juuri sitä, mutta tämä on vasta osa. Tarvitsemme vielä paljon muita toimia, jotta saavutamme hallitusohjelmaankin kirjatut tärkeät tavoitteet.

Haluan myös mainita, ettei uhkailu tai maalittaminen rajoitu vain esimerkiksi viranomaisammattiin tai luottamustoimiin. Tärkeää onkin ulottaa suoja kaikkiin henkilöihin, jotka joutuvat työnsä tai luottamustehtävänsä vuoksi laittoman uhkauksen kohteeksi. Sääntöksen tulisi kattaa kaikki tilanteet, joissa henkilö joutuu tätä uhkailua kohtaamaan ammattinsa tai asemansa vuoksi, sillä on esimerkiksi tilanteita, joissa häirintää pyritään tekemään vapaa-ajan toimien kautta ja pyritään näin vaikuttamaan henkilön työhön tai asemaan. Eikä meidän sovi unohtaa, että henkilö voi joutua tällaisen rikoksen kohteeksi oman mutta myös läheisensä työ- tai julkisen luottamustehtävän vuoksi, ja näihin tilanteisiin puuttumiseksi tulee löytää myös lakiin nykyistä vaikuttavampia keinoja.

16.23 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pidän erittäin hyvänä, että työntekijöiden ja julkista luottamustehtävää hoitavan henkilön laittomaan uhkailuun ollaan viimeinkin puuttumassa. Työtehtäviensä vuoksi laittoman uhkauksen uhriksi joutunutta ei enää jätetä oman onnensa nojaan. Nyt voidaan asettaa edesvastuuseen ilman, että uhri itse joutuisi olemaan aktiivinen hakiessaan oikeutta tai joutuisi painostuksen kohteeksi luopuakseen vaatimuksistaan.

Tämä ongelmahan on erittäin vakava ja laaja-alainen. Useiden tutkimusten mukaanhan yhä useammin työntekijöihin, virkamiehiin, toimittajiin, tutkijoihin ja poliittisiin päättäjiin kohdistuu häirintää sekä väkivallalla tai muulla rikoksella uhkailua varsinkin sosiaalisen median välineissä, ja se on jatkuvasti kasvamassa. Myös juuri täälläkin monesti mainittu maalittaminen, perättömät ilmiannot ja kantelut sekä ilkivalta ovat olleet lisääntymässä. Mielestäni tämä laittoman uhkauksen lisääntyminen kertoo myöskin kunnioituksen rapautumisesta kanssaihmisistä ja kansanvaltaisen yhteiskuntamme peruspilareita kohtaan. Olen sitä mieltä, että tällainen vihapuhe vahingoittaa ennen kaikkea meidän arvokasta demokratiaamme. Tutkimusten mukaan vihapuhe on vähentänyt poliitikkojen motivaatiota vaikuttaa kiistanalaisiin asioihin.

Meidän on tässä salissa taisteltava armotta sen puolesta, ettei työntekijöiden tai luottamushenkilöiden tarvitse pelätä hoitaessaan omaa tointa. Yhteiskunnan on pystyttävä reagoimaan entistä nopeammin ja tehokkaammin näihin kysymyksiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä tähän edustaja Werning, sen jälkeen ministeri.

16.25 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman ”Osallistava ja osaava Suomi” mukaan hallituskauden aikana toteutetaan poikkihallinnollisesti toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häi-

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

rintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Tämä hallituksen esitys on jälleen yksi konkreettinen toimi hallitusohjelman määrätietoisesta toteuttamisesta. Jälleen sanat muuttuvat hallituksen teoiksi.

Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laitton uhkaus kohdentuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksenteikijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Valtioneuvoston vuoden 2019 selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja numero 57 käsitteli heidän teettämänsä tutkimusta ”Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon”. Tutkimuksessa nousi selvästi esille, ettei ole millään tavalla tavatonta päättäjänä valikoitua vihapuheiden kohteeksi. On hyvin yleistä, että päättäjään kohdentuu loukkaavia, herjaavia ja jopa uhkaavia viestejä.

Laittoman uhkailun kohteeksi eivät toki joudu ainoastaan päättäjät, vaan siitä on valitettavasti tullut osa arkipäivää esimerkiksi terveyden- ja sosiaalihuollon parissa työskentelevien kuten myös erilaisissa palvelualojen työtehtävissä työskentelevien henkilöiden kohdalla. Viranomaisiin kohdistettuna kyse voi yleensä olla myös virkatoimen vuoksi tehdystä perättömästä rikosilmoituksesta tai kantelusta. Kyse on maalittamisesta — järjestelmällisestä, joukkoistetusta uhkailusta tai vainoamisesta — jossa toiminnan alullepanija tarkoituksellisesti osoittaa tulevan uhkailun tai muun häirinnän kohteen näkemyksensä tukijoille suoraan kehotuksin tai piiloilmaisuin.

Arvoisa rouva puhemies! Muistan hyvin valtiopäivien avajaiset ja sen, kuinka tasavallan presidentti nosti valtiopäivien avajaispuheessaan esille vihapuheet, sen, että jollain on suuri tarve tehdä puheillaan toinen arvottomaksi hänen mielipiteensä ja toimintansa vuoksi.

Vihapuheet sisältävät usein suoria uhkauksia. Olemme saaneet olla ylpeitä siitä, että meillä Suomessa jokainen voi kiinnostuksensa mukaisesti hakeutua erilaisiin ammatteihin tai poliittisiin luottamustehtäviin tai vaikkapa ehdolle vaaleihin. Tästä on syytä pitää kiinni. On normaalia, että kiihkeääkin keskustelua käydään etenkin tilanteissa, joissa poliittinen vastakkainasettelu on lisääntynyt. Tätä keskustelua tulee käydä asiallisesti toista loukkaamatta eikä vihapuheilla sekä uhkauksilla höystetyin kommentein. Olipa kyse sitten päättäjistä tai työntekijöistä, jokaisen tulee voida hoitaa omaa tehtäväänsä ilman, että koee asiatonta häirintää, väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaamista.

On täysin perusteltua olla huolissaan siitä, kuinka arkipäiväiseksi asiaksi Suomessa ovat nousseet vihapuheet ja uhkailu etenkin juuri sosiaalisessa mediassa tapahtuvan, hyvin helposti toteutettavan viestin myötä. Nämä tietoiset kommentit, joilla on tarkoitus painostaa tai vaientaa, vaikuttavat väistämättä teon kohteeksi joutuneeseen ihmiseen. Nämä teot ovat raukkamaisia ja ala-arvoisia.

Ehdotetun laittoman uhkauksen syyteoikeuden muutos tehostaisi yhteiskunnan reagointia työtehtävissä ja julkisissa luottamustehtävissä toimiviin kohdistunutta uhkailua vastaan ja parantaisi tällaisen käyttäytymisen uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa. Laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskeva muutos parantaisi uhrin asemaa ja ilmentäisi sitä, että työtehtävissä tai julkisessa luottamustehtävässä oleviin kohdistuvalla väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaaminen ei ole hyväksyttävää eikä se ole osapuolten yksityisasia. Lisäksi muutos parantaisi viranomaisten mahdollisuuksia puuttua laittomiin uhkauksiin.

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

Mielestäni tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä, ja on todella hyvä, että tämän epäkohdan korjaamisessa on lähdetty liikkeelle. Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Henriksson, 2 minuuttia.

16.30 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset kaikille edustajille tuesta tälle tärkeälle esitykselle. Puhutaan yhteiskunnan näkökulmasta erittäin, erittäin tärkeästä asiasta. Niin kuin tässä on tullut esille, pelko estää tänä päivänä osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja siihen me emme voi suostua. Sen takia tämä esitys on myös niin tärkeä.

Tässä yhteydessä haluan myös tuoda esille, että tällä esityksellä on merkitystä myös tasa-arvon kannalta. Väkivallan uhka tai sen pelko on erityisen merkittävä turvallisuutta vaarantava tekijä erityisesti eräillä naisvaltaisilla aloilla tai julkisuudessa esiintyviin taikka johtavassa asemassa oleviin naisiin kohdistuvana. Tämä esitys on siten merkityksellinen myös tasa-arvon kannalta.

Haluan muistuttaa edustajia myös siitä, että emeritusarkkipiispa Kari Mäkinen johti työryhmää, jonka tehtävänä oli laatia ehdotuksia rikoslailla rangaistavan vihapuheen ja lailla kielletyn häirinnän tehokkaammaksi kitkemiseksi. Tässä on nyt konkreettinen osoitus siitä, mihin sen työryhmän työ on johtanut. Haluan myös kiittää edellistä hallitusta siitä, että se asetti Mäkinen työryhmän.

Aivan lopuksi haluan vielä todeta, että hallitushan nyt jatkaa myös tästä eteenpäin työtä maalittamisen torjumiseksi ja ehkäisemiseksi. Monessa puheenvuorossa se nostettiin esille. Parhaillaan valtioneuvoston kanslian asettama selvityshenkilö, oikeustieteen tohtori, käräjätuomari Mika Illman, arvioi maalittamista koskevaa säädöspohjaa ja mahdollisia uusia säännösehdotuksia. Tulemme siis palaamaan tähän tärkeään aiheeseen.

Tämä on merkittävä askel oikeaan suuntaan. Sananvapaus on tärkeä perusoikeus, [Puhemies koputtaa] mutta sananvapautta ei saa käyttää loukatakseen toisten perusoikeuksia.

Talman Anu Vehviläinen: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 16.33.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 18.54.

Förste vice talman Antti Rinne: Nu fortsätter behandlingen av ärende 7 som avbröts tidigare under detta plenum.

18.54 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on, jos voi sanoa, valitettavan tervetullut. Laiton uhkaus saatetaan tässä virallisen syytteen alaiseksi, silloin kun se kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi.

Maalittaminen on niin viranhaltijoiden, tutkijoiden kuin poliitikkojen työtä yhä enemmän kuormittava elementti. Se uhkaa sananvapautta ja tiedonvälitystä mutta myös tutki-

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

musta ja viranomaistoimintaa. On siis korkea aika puuttua maalittamiseen tehokkaasti. Tämä on kannatettava esitys, joka on askel oikeaan suuntaan, muttei yksinään riittävä. Siksi toivon, että oikeusministeriössä työn alla oleva laajempi selvitys maalittamisesta ja toimista, joita sen kitkemiseen tarvitaan, etenee nopeasti.

Tässä esityksessä laittoman uhkauksen syyteoikeutta muutetaan niin, että teko on virallisen syytteen alainen, jos teko kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentehtäjä kuulu työpaikan henkilöstöön. Lisäksi syyttäjä saa nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös silloin, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Ensi kevään kuntavaalien rekrytointi on käynnissä, ja ei ole valitettavasti yksi tai kaksi ehdokkuutta pohtivaa, jotka ovat kysyneet, kuinka kamalaa poliitikon tehtävän hoitaminen on juuri henkilöön menevien viestien ja jopa sinuun tai perheeseesi kohdistuvien uhkausten vuoksi. Emme saa antaa tämän toiminnan ehkäistä demokratian toimivuutta ja ehdolle asettumista.

Tämä esitys koskee laajasti eri aloja, mikä on hyvä. Mukaan kuuluvat niin sote-alan työt, opetustehtävät kuin oikeus- ja poliisitoimi. Myös työtehtävät on määritelty laajasti: koskee taiteellista ja tieteellistä toimintaa. Tämä on hyvä niin demokratian kuin näiden henkilöidenkin aseman turvaamiseksi, sillä toimittajilla ja taiteilijoilla pitää säilyä vapaus pelotta nostaa esiin aiheita, jotka saattavat kuumentaa tunteita tai keskustelua. Maalittaminen tulee ottaa vakavasti, ettei kynnyksellä vielä kamalampiin tekoihin laske.

18.56 Anders Norrback r: Ärade talman! Vi lever i en tid när gränserna flyttas. De flyttas obemärkt ibland. Vi märker inte hur respekten för varandra och respekten för våra system urholkas. När vi säger det är det ganska självklart att ingen ska behöva frukta för sin egen säkerhet, men det är inte en självklarhet i dag. Därför är den här föreslagna ändringen av strafflagen mer än välkommen, så att vi från samhällets sida markerar vad som är acceptabelt och vad som inte är det. Det kan inte vara så att du ska känna hot och osäkerhet för att du utför din arbetsuppgift eller sköter ett förtroendeuppdrag där du uttrycker dina åsikter.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle annettavaksi laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta on erittäin kannatettava. Uudistukset lainsäädännössä tuovat paremman suojan uhkauksia vastaan. Uhat ovat huomattavasti lisääntyneet yhteiskunnassamme, ja tästä johtuen on erittäin tärkeää, että tietyissä ammattikunnissa työskentelevien asemaa vahvistetaan.

Haluan lopuksi kiittää ministeri Henrikssonia ja koko hallitusta tästä markkeerauksesta, joka nyt tehdään. — Kiitos.

18.58 Paula Risikko kok: Puhemies! Tämä on todella, niin kuin täällä edustaja Hopsu totesi, erinomaisen toivottava laki. Laiton uhkaus ja niin sanottu maalittaminen tulevat nyt syytteen alle.

Olen kiinnittänyt huomiota siihen keskusteluun, ketkä erityisesti näitä maalittamis- ja tällaisia uhkauksia saavat — sehän on moninainen se ammattihenkilöstöryhmä, mutta esimerkiksi poliisit, terveydenhuoltohenkilöstö, opettajat ja päättäjät. Toimittajathan tekivät myöskin ihan tällaisen vetoomuksen siitä, että tähän pitäisi puuttua. Tämä on erittäin tärkeä.

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

Sitten kiinnitän huomiota sellaiseen yhteen asiaan, mistä Suomessa ei kovin paljon ole keskusteltu. Nimittäin Mediutiset toukokuussa julkaisi artikkelin, josta olen ihmetellyt, että siitä ei kovin paljon keskustella: Koronapotilaita hoitavia lääkäreitä ja hoitajia pahoinpidellään, ja se on nimenomaan kansainväliseltä areenalta tullut. Eli monesta eri kanavasta kerrotaan, että epidemian kanssa kamppailevien maiden terveydenhuollon henkilökuntaan kohdistetaan henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Hoitajien kansainvälinen järjestö ICN onertonut, että sen verkoston kautta on tullut erittäin huolestuttavia viestejä, että koronan vastaisen kamppailun etulinjassa työskenteleviin terveydenhuollon ammattilaisiin on kohdistettu epidemian aikana monenlaista väkivaltaa. Terveydenhuollon henkilökunta useissa maissa on kohdannut syrjintää ja eristämistä. Ihmiset myös uskovat heidän levittävän koronavirusta. Meksikolainen hoitaja kertoi ICN:n webinaarissa, että hänen kollegansa oli spreijattu valkaisuaineella ja joidenkin päälle oli kotimatalla heitetty kuumaa kahvia.

Myös The Economist kirjoitti keväällä, että terveydenhuollon ammattilaisiin kohdistuva ahdistelu ja väkivalta ovat lisääntyneet pandemian aikana. Hoitohenkilökunnan altistumista väkivallalle ja häirinnälle työmatkoilla lisää myös se, että muu väestö on pääosin eristäytynyt koteihinsa ja julkisessa liikenteessä on vain vähän muita henkilöitä. Euroopalainen terveysalan yhteistyöjärjestö European Medical Organisations otti viime viikolla — tässä artikkelissa todetaan — jo toista kertaa kantaa terveysalan ammattilaisten pandemian keskellä kohtaamaan väkivaltaan.

Nämä ovat todella huolestuttavia uutisia, ja kun tämä koronaepidemia meitä nyt kuitenkin kurittaa eriävissä määrin eri alueilla, niin on erittäin tärkeää ottaa esille myös tämä huoli.

Mutta tästä lakialoitteesta: Pidän sitä erittäin tärkeänä ja olen elämäni aikana työskennellyt juuri tällaisten ammattiryhmien kanssa, jotka kokevat tämäntyyppistä ongelmaa. Tämä on erittäin kannatettava. — Kiitos.

19.01 Joakim Strand r: Värderade talman! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Tässä muun muassa edustaja Risikko ja kollega Norrbackkin hyvin kuvasivat, kuinka rajat jotenkin välillä siirtyvät oikeastaan huomaamatta yhteiskunnassa ja kuinka eräänlainen kunnioitus käytännössä puuttuu.

Det är en typ av brist på respekt som leder till att vi tvingas stifta också sådana här typer av lagar.

Norrback kuvasi myös hyvin, kuinka erilaisia yhteiskunnallisia tehtäviä hoitavat ihmiset joutuvat käytännössä töissä pelkäämään, niin kuin nämä kansainvälisetkin esimerkit hyvin osoittivat.

Värderade talman! Det är utmärkt att olaga hot nu ska höra under allmänt åtal om de här hoten riktas mot en person på grund av personens arbetsuppgift och gärningsmannen inte hör till arbetsplatsens personal.

On hienoa, että tämä laiton uhkaus nyt tulee syytteen alle. Kiitos hallitukselle ja ministeri Henrikssonille.

Riksdagen avslutade debatten.

Punkt i protokollet PR 150/2020 rd

Riksdagen remitterade ärendet till lagutskottet.